

Stanovisko odboru ochrany ovzduší

k často kladeným dotazům k povinnosti provozovatele sledovat a zaznamenávat provozní parametr

Jak zjistím, zda se na mě vztahuje nová povinnost sledovat a zaznamenávat provozní parametr?

Tato povinnost se týká stacionárních zdrojů uvedených v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“), u kterých tak stanoví prováděcí právní předpis. Tímto prováděcím předpisem je vyhláška č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „vyhláška č. 415/2012 Sb.“). Pro vznik této povinnosti musí být dle přílohy č. 19 vyhlášky č. 415/2012 Sb. kumulativně splněny tyto podmínky:

1. Jedná se o stacionární zdroj uvedený v bodech 2, 3 nebo 4 přílohy č. 19.
2. Stacionární zdroj je vybaven technologií ke snižování emisí uvedenou v tabulce v bodě 5 přílohy č. 19.

Požadavek na kumulaci podmínek je zakotven v bodě č. 1 přílohy č. 19 následovně:

Nepřetržité sledování a zaznamenávání provozního parametru se vyžaduje u stacionárních zdrojů, jejichž kódy jsou uvedeny v bodě 2, 3 a 4 a které jsou současně vybaveny některou z technologií snižování emisí uvedenou v tabulce v bodě 5.

Tato povinnost se tedy vztahuje pouze na případy, kdy provozovatel najde v příloze č. 19 jak svůj stacionární zdroj, tak i technologii, kterou provozuje za účelem snižování emisí z tohoto stacionárního zdroje.

Jak je to s náběhem povinnosti nepřetržitého sledování a záznamu provozního parametru po 1. 3. 2025?

Povinnost zaznamenávání a sledování provozního parametru je zakotvena v § 6 odst. 4 zákona, nicméně jakožto povinnost provozovatele je upravena v § 17 odst. 3 písm. k) zákona, od kterého se také odvíjí odpověď na otázku, od jakého data musí provozovatel tuto povinnost plnit. Toto ustanovení stanovuje, že provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu má povinnost *zajistit a řádně provozovat technické prostředky pro nepřetržité sledování a zaznamenávání provozního parametru podle § 6 odst. 4, je-li sledování a zaznamenávání provozního parametru stanoveno v povolení provozu; údaje zaznamenané při nepřetržitém sledování provozního parametru je povinen uchovávat po dobu alespoň 6 let v místě provozu stacionárního zdroje tak, aby byly k dispozici pro kontrolu.*

Plnění této povinnosti je podmíněno tím, že jsou sledování a záznam provozního parametru zakotveny v povolení provozu, jak vyžaduje § 12 odst. 4 písm. b) zákona. Toto vyplývá i z důvodové zprávy ke změnovému zákonu č. 42/2025 Sb., kde je k otázce účinnosti uvedeno následující: *Zahrnutí této povinnosti do jednotlivých povolení provozu bude probíhat v rámci obecného procesu změn povolení provozu, který bude probíhat i s ohledem na další změny obsažené v novele, nenavrhuje se tedy odklad účinnosti, neboť nová povinnost bude platit pro daného provozovatele až v okamžiku, kdy bude tato povinnost součástí pravomocného povolení provozu.* Důvodem je zejména skutečnost, že v povolení provozu je nezbytné specifikovat, jaký provozní parametr má provozovatel na daném stacionárním zdroji nepřetržitě sledovat a zaznamenávat. Ustanovení § 6 odst. 4 dále stanovuje, že *pokud není možné takový provozní parametr stanovit, krajský úřad namísto toho stanoví technickou podmínku provozu podle § 12 odst. 4 písm. e), která zajistí obdobnou kontrolu správné funkce technologie ke snižování emisí nebo opatření ke snížení emisí jako provozní parametr.*

Podle přechodného ustanovení zákona č. 42/2025 Sb., Čl. II, bod 5 *provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jehož povolení provozu nesplňuje požadavky na obsah povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, musí požádat o změnu povolení provozu do 2 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Do dne, kdy bude o jeho žádosti pravomocně rozhodnuto, platí povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.*

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že povinnost sledování a záznamu provozního parametru vzniká až tehdy, je-li zakotvena v povolení provozu, k čemuž je určena lhůta do 1. 3. 2027 pro podání příslušné žádosti, a to od lhůty stanovené v povolení provozu. V příslušné změně povolení provozu pak může být i vhodné stanovit přiměřenou a odůvodněnou lhůtu pro uvedení zařízení ke sledování a k záznamu provozního parametru do provozu.

Je nezbytné uvádět provozní parametr v nejbližší žádosti o změnu povolení provozu během lhůty podle příslušného přechodného ustanovení?

Nikoliv. Podle přechodného ustanovení Čl. II bod 5 zákona č. 42/2025 Sb. *provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jehož povolení provozu nesplňuje požadavky na obsah povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, musí požádat o změnu povolení provozu do 2 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.* Z tohoto ustanovení nijak nevyplývá, že je-li podána žádost o změnu povolení provozu, jejímž důvodem a smyslem není uvedení povolení provozu do souladu s požadavky zákona ve smyslu citovaného přechodného ustanovení, ale například změna v technologii, musí být v této žádosti již provozní parametr obsažen.

Kde jsou stanoveny okrajové (limitní) hodnoty provozních parametrů?

Hodnoty provozních parametrů, které indikují závadu nebo nutnost údržby, nejsou legislativně přímo stanoveny. Součástí povolení provozu má být podle § 12 odst. 4 písm. b) *způsob a podmínky nepřetržitého sledování a zaznamenávání provozního parametru podle § 6 odst. 4.* Mělo by se jednat o hodnoty, které jsou stanoveny nebo doporučeny výrobcem nebo dodavatelem

technologie ke snižování emisí, která je součástí stacionárního zdroje. Současně by mělo jít o hodnoty, které zajišťují správnou funkci této technologie na požadované úrovni. V dané souvislosti je relevantní povinnost provozovatele podle § 17 odst. 1 písm. a) zákona dodržovat pokyny výrobce nebo dodavatele technologie (včetně dodržení technologických parametrů zařízení ke snižování emisí). Povinností dodržování pokynů výrobce se v těchto případech rozumí též provedení údržby při překročení určitých hodnot provozních parametrů. Jejich sledování a záznam je spojen s vymahatelností této povinnosti.

V legislativě je toto dále upraveno ve vyhlášce č. 415/2012 Sb. v bodě č. 3 přílohy č. 13, v níž jsou stanoveny obsahové náležitosti odborného posudku: *Sledování provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona, místo a způsob jeho měření, včetně návrhu způsobu a frekvence kalibrace měřidla (v souladu s příslušnými technickými normami, jsou-li k dispozici) a popis způsobu nepřetržitého zaznamenávání naměřených hodnot.* Dále je zde uvedeno: *Návrh hodnot provozních parametrů, při kterých je zajištěno plnění specifických emisních limitů.*

V příloze č. 12 této vyhlášky, specifikující náležitosti provozního řádu, je v bodě č. 8 stanoveno: *Podrobnosti sledování a nepřetržitého záznamu provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona (...), včetně okrajových hodnot signalizujících nutnost údržby nebo závady a poruchy.*

Tyto hodnoty budou odlišné pro každý typ odlučovače, pro každou konkrétní jeho velikost, použitý materiál, ale i pro parametry odsávané a čištěné vzdušiny, a tedy i pro konkrétní technologii. Jako příklad rozmanitosti lze uvést látkové filtry.

Vyhláška č. 415/2012 Sb. v příloze č. 19 předepisuje u látkových filtrů sledování tlakové ztráty. Důvodem je skutečnost, že tlaková ztráta je nejčastěji využívaným parametrem definujícím účinnost látkového filtru a současně je snadno sledovatelná s relativně nízkými náklady. Sledování tlakové ztráty je ostatně uváděno v pokynech výrobců. Velmi se však liší její hodnoty pro jednotlivé filtry a způsoby jejich použití. Hodnoty tlakových ztrát začínají cca na hodnotě 50 Pa počáteční tlakové ztráty a 250 Pa koncové tlakové ztráty u filtrů filtrační třídy 4G určených pro vzduchotechniku a mohou dosahovat i hodnot 300 Pa počáteční tlakové ztráty a 1500 Pa i více koncové tlakové ztráty u větších průmyslových filtrů. Provozní řád tedy v takovém případě musí indikovat jak počáteční tlakovou ztrátu, která odpovídá novému filtru, tak i koncovou ztrátu, která znamená nutnost údržby nebo výměny. U filtrů vybavených oklepem pomocí tlakové vlny či jinou metodou oklepu musí být určena i maximální přípustná tlaková ztráta filtru po provedení oklepu, pokud se liší od tlakové ztráty koncové. Vždy záleží na pokynech výrobce a dodavatele technologie, které se mohou lišit u každého systému filtrace.

Jak často musí být provozní parametry zaznamenávány?

Odpověď na tuto otázku je obdobná jako u předchozí otázky k okrajovým hodnotám provozních parametrů. Velmi záleží na použité technologii.

Součástí povolení provozu má být podle § 12 odst. 4 písm. b) *způsob a podmínky nepřetržitého sledování a zaznamenávání provozního parametru podle § 6 odst. 4.* Vyhláška č. 415/2012 Sb. v příloze č. 13 („Obsahové náležitosti odborného posudku“) v bodě č. 3 dále stanovuje: *Sledování provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona, místo a způsob jeho měření, včetně návrhu způsobu a frekvence kalibrace měřidla (v souladu s příslušnými technickými normami, jsou-li k dispozici) a popis způsobu nepřetržitého zaznamenávání naměřených hodnot.*

V příloze č. 12 této vyhlášky („Náležitosti provozního řádu“) je v bodě č. 8 stanoveno: *Podrobnosti sledování a nepřetržitého záznamu provozního parametru podle § 6 odst. 4 zákona (...).*

Je tedy zřejmé, že v povolení provozu, potažmo v provozním řádu musí být stanoveny i podmínky, resp. podrobnosti zaznamenávání naměřených hodnot provozního parametru, tedy i frekvence záznamu. Smyslem nepřetržitého sledování provozního parametru je poskytnout nepřetržitou informaci o funkci technologií ke snižování emisí. V tomto ohledu se tedy velmi podobá kontinuálnímu měření emisí. Analogicky ke kontinuálnímu měření emisí lze proto obecně doporučit ukládání hodnot v intervalu jedné minuty. Kratší frekvence záznamu bude mít zvýšený význam zejména u odlučovačů, kde mají závady okamžitý dopad a jejich důsledkem bývá nefunkčnost systému (typicky např. dopalovací jednotky).

Jak postupovat v případě, že pro danou technologii se provozní parametry z vyhlášky nehodí, a naopak je vhodné použít jiný provozní parametr?

Tuto situaci řeší vyhláška č. 415/2012 Sb. v příloze č. 19 v bodě 5: *V případě níže uvedených zařízení ke snižování emisí, jejichž řádný provoz a údržbu zajistí sledování a záznam jiného provozního parametru, než který je uveden v tabulce, může krajský úřad v souladu s § 12 odst. 4 písm. b) a § 6 odst. 4 zákona určit jiný provozní parametr.*

V odůvodněných případech je tedy možné zvolit jiný provozní parametr, ale pouze tehdy, zajistí-li takový parametr řádný provoz a údržbu technologie ke snižování emisí, resp. je-li provozní parametr určený tabulkou pro dané konstrukční či technologické řešení nevhodný.

Jak postupovat v případě, že sledování provozního parametru není technicky možné?

Tuto situaci řeší § 6 odst. 4 zákona: *Pokud není možné takový provozní parametr stanovit, krajský úřad namísto toho stanoví technickou podmínku provozu podle § 12 odst. 4 písm. e), která zajistí obdobnou kontrolu správné funkce technologie ke snižování emisí nebo opatření ke snížení emisí jako provozní parametr.* Na tuto výjimku navazuje příslušná část přílohy č. 13, bod. 3. a zejména pak i povinná součást provozního řádu, příloha č. 12, bod 8.: *...případně podrobnosti realizace technické podmínky provozu, která toto sledování nahrazuje....*

Současně je při volbě této technické podmínky nezbytné vycházet z textace § 6 odst. 4 zákona, který požaduje, aby byla zachována stejná úroveň ochrany ovzduší jako v případě, že by byl použit provozní parametr. Konkrétně se jedná o pasáž: *...která zajistí obdobnou kontrolu správné funkce technologie ke snižování emisí nebo opatření ke snížení emisí jako provozní parametr.*

Jak pohlížet na požadavek na sledování stochiometrie (lambda) u spalovacích motorů, jedná se o technologii ke snižování emisí? Jak přistupovat k motorům, které lambda sondu nemají?

Sledování přebytku kyslíku ve spalínách je považováno za primární opatření ke snižování emisí, které řízením spalování zajišťuje optimální chod motoru a jeho nízké emise. Na rozdíl od jiných technologií, u nichž je vyžadováno nepřetržité sledování provozního parametru, plní lambda sonda současně funkci technologie ke snižování emisí i funkci senzoru, který tuto technologii nepřetržitě sleduje. Z toho vyplývá, že není-li motor z výroby vybaven lambda sondou, nevzniká

požadavek na jeho dodatečné dovybavení. Výstup lambda sondy je zpravidla zpracováván a přenášen použitou datovou sběrnici (např. CAN, často s využitím standardu SAE J1939).

V Praze dne 16. ledna 2026

Ing. Kurt Dědič

ředitel odboru ochrany ovzduší